

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال ۱ / شماره ۵ / ۱۳۹۹

۱۳۹۹/۰۸/۱۷

مطالب این شماره

تورم کالاهای اساسی و فاصله دهک‌های

در آمدی ۲

تهیه و تحلیل: احسان رجبی

قرارگرفتن حذف معافیت‌های مالیاتی

کشاورزی در دستور کار هیات دولت ۴

تهیه و تحلیل: کوهسار خالدی

این موسسه با کمال احترام و سپاس، بذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵ - ۱۵۸۱۵

کدپستی: ۳۷۳۱۳ - ۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

<http://www.agri-peri.ac.ir>

عنوان خبر: تورم کالاهای اساسی و فاصله دهک‌های درآمدی

تهیه و تحلیل: احسان رجبی

ویراستار علمی: علی اکبر باغستانی

کد: PN-AFP-13990817-(11)

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۰۸/۱۷

خلاصه متن خبر: مرکز آمار ایران در گزارشی^۱ نرخ تورم کل کشور در ۱۲ ماهه منتهی به مهر ماه ۱۳۹۹ را برابر ۲۷/۲ درصد اعلام نموده است. این نرخ در دهک‌های مختلف هزینه‌ای، در بازه ۲۴/۴ درصد برای دهک اول و ۳۲/۵ درصد برای دهک دهم نوسان دارد. محدوده تغییرات نرخ تورم، برای کالاهای گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بین ۲۱/۱ درصد برای دهک دهم تا ۲۳/۵ درصد برای دهک اول است. نرخ تورم در دوره مذکور، برای گروه «کالاهای غیرخوراکی و خدمات» بین ۲۵/۵ درصد برای دهک اول تا ۳۵/۵ درصد برای دهک دهم بوده است.

فاصله تورمی میان دهک اول و دهک دهم، در گروه عمده «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات»، در مهرماه به ۹/۲ درصد رسید که نسبت به شهریورماه، ۲/۱ واحد درصد افزایش داشته است. محدوده تغییرات تورم نقطه‌ای در شهریور ۱۳۹۹ نسبت به شهریورماه ۱۳۹۸، برای گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بین ۳۵ درصد برای دهک اول، تا ۲۷/۹ درصد برای دهک دهم، و تورم نقطه‌ای در مهرماه ۱۳۹۹ نسبت به مهرماه ۱۳۹۸، در همین گروه کالایی، ۴۵/۳ درصد، برای دهک اول تا ۳۶/۱ درصد، برای دهک دهم بوده است.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی: فاصله تورمی ۹/۲ درصدی کالاهای خوراکی و آشامیدنی، میان دهک اول تا دهک دهم، نشان می‌دهد که افزایش قیمت مواد غذایی و خوراکی در مهرماه ۱۳۹۹ فشار مضاعفی بر خانوارهای دهک‌های پایین‌تر وارد ساخته است. به عبارت دیگر درآمد بالا (و انباشت احتمالی سرمایه)، سپری برای جلوگیری از برخورد تورم مواد خوراکی و آشامیدنی به گروه‌های با درآمد بالا شده است. این پدیده، زمانی تشدید می‌شود که دهک اول و دوم درآمدی، در مهرماه و تنها در گروه کالاهای خوراکی، آشامیدنی و دخانیات، ۱۰ درصد افزایش قیمت را نسبت به شهریورماه، تجربه کرده‌اند. با بررسی دقیق‌تر، این افزایش قیمت، مربوط به کره پاستوریزه حیوانی و روغن جامد در گروه

«روغن و چربی‌ها»، تخم مرغ، خامه پاستوریزه در گروه «شیر، پنیر و تخم مرغ»، فلفل دلمه‌ای، کاهو، نخود، پیاز و قارچ در گروه «سبزیجات»، انواع نوشابه و آبمیوه در گروه «چای و قهوه و سایر نوشیدنی‌ها» بوده است. در شهریورماه نیز بیشترین افزایش قیمت نسبت به ماه قبل مربوط به تخم مرغ، خامه، شیر پاستوریزه و پنیر پاستوریزه در گروه «شیر، پنیر و تخم مرغ»، ماهی قزل‌آلا و کنسرو ماهی تن در گروه «ماهی‌ها و صدف‌داران»، انواع نوشابه و آبمیوه در گروه «چای، قهوه و سایر نوشیدنی‌ها» بوده است.

بررسی ضریب اهمیت گروه‌های کالایی در مهرماه ۱۳۹۹، نشان می‌دهد که گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، در دهک اول ۴۲/۳ درصد و برای دهک دهم ۱۷ درصد هزینه‌های خانوار را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین برای دهک اول تا سوم درآمدی، نان و غلات، با ۱۰/۱ الی ۱۳ درصد سهم، گوشت قرمز و سفید، ۷/۲ الی ۷/۳ درصد سهم و سبزیجات ۴/۷ الی ۵/۸ درصد، بیشترین سهم را در هزینه‌های خانوارهای دهک‌های مذکور، داشته‌اند. این در حالیست که همین اقلام برای دهک‌های نهم و دهم، حداکثر ۳/۹ درصد از هزینه‌های خانوار را به خود اختصاص داده است.

بررسی وضعیت استانی نرخ تورم نقطه‌ای مهرماه ۱۳۹۹ نیز نشان می‌دهد که استان‌های کرمانشاه (۵۱/۵ درصد)، هرمزگان (۵۰/۴ درصد) و فارس (۴۷/۶ درصد)، به ترتیب بیشترین میزان نرخ تورم و استان‌های مرکزی (۳۲/۷ درصد)، گیلان (۳۳/۷ درصد) و مازندران (۳۵/۴ درصد)، کمترین میزان نرخ تورم نقطه‌ای کالاهای گروه خوراکی و آشامیدنی را تجربه کرده‌اند. متفاوت بودن نرخ‌های تورم در کالاهای خوراکی و آشامیدنی در میان استان‌های مختلف کشور و اجزای کالاهای خوراکی و آشامیدنی، وضعیت دسترسی اقتصادی به غذا را متاثر می‌سازد. با کاهش قدرت خرید (ناشی از افت درآمد حقیقی)، میزان، ترکیب و کیفیت غذا دستخوش نوسان شده و امنیت غذایی، تهدید می‌شود. همچنان برای دهک اول و دوم، غذا بیشترین اهمیت را در میان گروه‌های کالایی دارد.

با توجه اطلاعات فوق و با هدف تقویت ثبات در امنیت غذایی، پیشنهادی زیر مطرح می‌شود:

۱- توجه به استمرار دسترسی اقتصادی به نان و غلات، گوشت قرمز

و سفید به ویژه برای دهک‌های اول و دوم درآمدی

1. <https://www.amar.org.ir>

۲- اجرای سیاست‌های ضدتورمی در سطح کلان اقتصادی؛ انتظار می‌رود به جای سیاست‌های متداول انقباضی سمت تقاضای اقتصاد و یا افزایش درآمد اسمی، سیاست‌های انبساطی سمت عرضه مانند بهبود تکنولوژی و افزایش کیفیت غذا، افزایش بهره‌وری در تولید غذا و کاهش در ضایعات غذا در دستور کار قرار گیرد. کوتاه کردن زنجیره بازاریابی کالاهای خوراکی و آشامیدنی کمک می‌کند تا تورم در سطح مصرف‌کننده کاهش پیدا کند.

۳- توجه به استمرار حمایت هدفمند از کاهش هزینه‌های تولید، به ویژه برای کالاهای گروه غلات (گندم، برنج)، انواع گوشت‌های سفید و قرمز و انواع روغن‌ها، به منظور جلوگیری از افت مصرف کالاهای اساسی در دهک‌های پایین درآمدی.

۴- در زمان تعیین و انتخاب سیاست‌های حمایتی، توجه به وضعیت تورم و توزیع درآمد در استان، اهمیت دارد. تعیین و توزیع یکسان یارانه‌های نقدی که همگی تورم‌زا هستند و عدم توجه به وضعیت درآمد حقیقی خانوارهای شهری و روستایی استان‌های کشور، تاثیر چندانی بر بهبود ضریب جینی و بهبود قدرت خرید خانوارها با هدف بهبود دسترسی اقتصادی به غذا نخواهد داشت.

عنوان خبر: فرارگرفتن حذف معافیت‌های مالیاتی کشاورزی در

دستور کار هیات دولت

تهیه و تحلیل: کوهسار خالدی

کد: PN-AFP-13990817-(12)

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۰۸/۱۷

خلاصه متن خبر: بررسی و تصویب مفاد «لایحه اصلاح قانون

مالیات‌های مستقیم» پس از طرح در کمیسیون فرعی اقتصادی دولت، یکی پس از دیگری در دستور کار جلسات هیات وزیران قرار دارد؛ به طوری که در هفته گذشته بخش مرتبط با افزایش مالیات سالانه بر املاک مسکونی و خودروهای گران‌قیمت، به تصویب رسید. حذف تمامی معافیت‌های مالیاتی فعالیت‌های کشاورزی، از دیگر مفاد این لایحه است که تصویب آن، در دستور کار هیات دولت قرار دارد. در مهرماه سال جاری، کمیسیون اقتصاد دولت در «لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم» تصمیم گرفت تا معافیت‌های بخش کشاورزی و زیربخش‌های آن را حذف کند. طبق این مصوبه، درآمد مشمول مالیات سالانه اشخاص حاصل از فعالیت‌های بخش کشاورزی (کلیه زیربخش‌ها) تا یکصد میلیون تومان به نرخ صفر و مازاد آن، طبق مقررات فصول پنجم و هفتم این باب، مشمول مالیات می‌شود. همچنین مقرر شده است تا تدقیق و تنظیم اعمال ضرایب هر کدام از زیربخش‌ها توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تهیه و به تصویب هیات وزیران برسد.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی: برپایه مفاد ماده ۸۱ «قانون مالیات‌های

مستقیم» مصوب اسفندماه ۱۳۶۶ و آخرین اصلاحات آن در تابستان ۱۳۹۴، درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری از پرداخت مالیات معاف هستند (ماده ۸۱: درآمد حاصل از کلیه فعالیت‌های کشاورزی، دامپروری، دامداری، پرورش ماهی و زنبور عسل و پرورش طیور، صیادی و ماهیگیری، نوغان داری، احیای مراتع و جنگل‌ها، باغات اشجار از هر قبیل و نخایلات از پرداخت مالیات معاف می‌باشد. دولت مکلف است مطالعات و بررسی‌های لازم را در زمینه کلیه فعالیت‌های کشاورزی و آن رشته از فعالیت‌های مزبور که ادامه معافیت آنها ضرورت داشته باشد معمول و لایحه مربوط را حداکثر تا آخر برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی به مجلس شورای

اسلامی تقدیم نماید). اما در حال حاضر، کمیسیون اقتصاد دولت تصویب کرده است تا تمامی معافیت‌های بخش کشاورزی و زیر بخش‌های آن (در سطح مشخصی) لغو شود.

باید توجه داشت که حذف معافیت مالیاتی بخش کشاورزی در شرایط کنونی (تحریم و شیوع ویروس کرونا)، با هر هدفی از جمله افزایش درآمدهای مالیاتی دولت، باعث ایجاد فشار بر کشاورزان و تهدید امنیت غذایی کشور خواهد شد. تردیدی نیست که حذف معافیت‌های مالیاتی کشاورزی در شرایط عادی نیز، بدون ایجاد زیرساخت‌های لازم که متضمن سودآوری پویای فعالیت‌های کشاورزی و بسترهای محاسباتی دقیق برای احصای مالیات باشد، توجیه‌پذیر نخواهد بود. ماهیت تولید کشاورزی، پرریسک بوده و بنگاه‌های خرد کشاورزی، همواره با انواع ریسک‌های مالی، بازاری، محیطی و حتی ریسک ناشی از تغییرات قوانین و سیاست‌های دولتی مواجه هستند. این موضوع زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که موضوع ضعف پوشش‌های بیمه‌ای در بخش کشاورزی نیز مورد توجه قرار گیرد. از یک سو، بیشتر کشاورزان ایرانی در قیاس با فعالان بخش‌های خدمات و صنعت، از درآمدهای با ثبات پایینی برخوردار هستند و از سوی دیگر، میزان سرمایه‌گذاری سالانه انجام شده در این بخش، بسیار پایین‌تر از سایر بخش‌هاست. دریافت مالیات از بخش کشاورزی، می‌تواند آورده سرمایه کشاورزان را کاهش داده و همزمان، به عملی برای خروج سرمایه از این بخش، تبدیل شود.

موضوع مهم دیگر، به چگونگی اجرای این قانون باز می‌گردد. در جمهوری اسلامی ایران، بر خلاف کشورهای توسعه یافته و برخی از کشورهای در حال توسعه، بسیاری از واحدهای کشاورزی، خرد بوده و فعالیت‌های کشاورزی، دارای پراکندگی جغرافیایی هستند. از این رو خلاء اطلاعات مالی و حسابداری در مورد کشاورزی وجود دارد. در بیشتر موارد، خوداظهاری‌ها، تاییدپذیر نبوده و کشاورزان، منابع درآمدی غیرنقدی نیز دارند.

تردیدی وجود ندارد که استفاده از الگوهای مالیاتی سایر کشورها (بویژه کشورهای توسعه یافته)، بدون ایجاد سایر بسترهای لازم، در درون و بیرون بخش کشاورزی، تنها تقلیدی ناقص از یک موضوع بسیار مهم بوده و می‌تواند منجر به تحمیل هزینه‌های سنگین در سطوح خانوار، بخشی و ملی برای کشورمان شود.

تعیین سقف درآمد سرانه صد میلیون تومان (به عنوان مبنای تعلق مالیات بر بنگاه‌های کشاورزی)، موضوع دیگری است که اهمیت بسیاری دارد. تعیین میزان درآمد معاف از مالیات، با توجه به نوع و سودآوری فعالیت‌های کشاورزی و تحقق آن از موارد مهمی است که به بررسی‌های دقیق نیاز دارد. اجرای کارشناسی نشده اخذ مالیات از بهره‌برداران کشاورزی، می‌تواند آثار مخرب جبران‌ناپذیری بر معیشت کشاورزان، تولید داخلی محصولات کشاورزی، خودکفایی محصولات اساسی و حفظ امنیت غذایی کشور به جای بگذارد.

با توجه به توضیحات ذکر شده و سایر جوانب مرتبط با این موضوع، پیشنهاد می‌شود:

- تا زمان فراهم شدن بسترهای شناسایی درآمد کشاورزان، تنظیم صورتهای مالی و سایر زیرساخت‌ها، همچنان ماده ۸۱ قانون مالیات‌های مستقیم اجرا شود.

- لازم است با هدف حمایت از تولیدکنندگان کشاورزی، موضوع جلوگیری از تصویب نهایی «حذف معافیت‌های مالیاتی کشاورزی» بطور جد مورد تاکید وزارت متبوع قرار گیرد.

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک ۵
تلفن: ۴۲۹۱۶۰۰۰ نمابر: ۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir
<http://www.agri-peri.ac.ir>